

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук Вишнівської Наталії Володимирівни на дисертаційне дослідження Кушнір Антоніни Олександрівни «Виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету», представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання

Актуальність дослідження. Соціально-економічні та політичні зміни в Україні передбачають активний пошук нових шляхів підвищення ефективності виховання студентської молоді.

У цьому контексті актуальності набуває проблема виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету, оскільки потреба виховання краси вчинку студентів зумовлена рядом обставин: моральна криза суспільства; відсутність цілісної системи виховання студентської молоді з орієнтацією на справжні загальнолюдські і національні високодуховні, високоморальні цінності.

У зв'язку з цим актуальність дослідження Кушнір А. О. не викликає сумніву.

Аналіз наукових педагогічних джерел, проведений Кушнір А. О. засвідчив, що проблема виховання краси вчинку не стала об'єктом належного теоретико-методологічного осмислення. Варто погодитися з дисертанткою у тому, що поза увагою дослідників залишилося наукове обґрунтування форм, методів, засобів виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету, розробка педагогічних умов та методик їх системного впровадження.

Представлене дослідження щодо розв'язання наукових аспектів виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету є актуальним і спрямованим на реалізацію стратегічних завдань вищої школи.

Тема дисертації є складовою науково-дослідної ініціативної теми кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і

природокористування України «Теоретико-методичні основи навчально-виховної роботи у природоохоронних та аграрних ВНЗ» (державний реєстраційний номер 0115U003561). Тему дослідження затверджено вченю радою Гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол №5 від 18.06.2015 р.) та узгоджено Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол №7 від 27.10.2015 р.).

У дисертації автор науково обґруntовує та експериментального перевіряє педагогічні умови виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету, окреслює перспективи подальшого наукового пошуку.

Найбільш вагомі наукові результати, які містяться в дисертациї

До найбільш вагомих наукових результатів дисертаційного дослідження Кушнір А. О. слід віднести:

- обґруntування педагогічних умов виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету (методично-організаційна підготовка викладачів університету до виховання краси вчинку студентів; мотивація студентів до активної участі у культурно-мистецькій, волонтерській і добroчинній діяльності університету; оптимізація морального та естетичного виховання студентів шляхом пропагування прикладів героїзму, подвижництва та високоморальної поведінки їхніх співвітчизників);
- конкретизовані критерії (емоційно-ціnnісний, когнітивний, учинково-поведінковий), показники та рівні (високий, середній, низький) вихованості краси вчинку студентів.

Ступінь обґруntованості використаних методів, отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і наукова новизна

Аналіз дисертації Кушнір Антоніни Олександровни свідчить, що автор з належною повнотою схарактеризувала досліджувану проблему, розробила науковий апарат дослідження, сформулювала концептуальні ідеї, які було

послідовно реалізовано в дисертації у процесі розв'язання поставлених завдань.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується грунтовним оглядом науково-педагогічних праць вітчизняних і зарубіжних дослідників з теми дисертації.

Достовірність результатів дослідження забезпечується теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням методів, адекватних меті й завданням дослідження, репрезентативністю вибірки у педагогічному експерименті, кількісним та якісним аналізом емпіричних результатів, застосуванням методів математичної статистики. У перебігу дослідження здобувачем було розв'язано всі поставлені завдання. Вірогідність результатів дослідження, їх наукова новизна, практичне значення досить переконливо аргументовані й не викликають сумнівів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *уверше* науково обґрунтовано педагогічні умови виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету (методично-організаційна підготовка викладачів університету до виховання краси вчинку студентів; мотивація студентів до активної участі у культурно-мистецькій, волонтерській і добroчинній діяльності університету; оптимізація морального та естетичного виховання студентів шляхом пропагування прикладів героїзму, подвижництва та високоморальної поведінки їхніх співвітчизників); визначено критерії (емоційно-ціннісний, когнітивний, учинково-поведінковий), показники та рівні (високий, середній, низький) вихованості краси вчинку студентів; *уточнено* сутність понять: «краса вчинку студентів» (одиничний поведінковий акт морально-естетичного самовизначення особистості студента, детермінований наявністю знань про сутність красивого у учинковій сфері людини; ціннісним ставленням до прикладів подвижництва, самопожертви в ім'я ідеалів добра, миру, краси, істини і справедливості; стійкою потребою та свідомою саморегуляцією поведінкових актів, що узгоджуються із розумінням поняття

краси, а також рефлексією моральних станів та вчинків); «освітнє середовище університету» (сукупність ціннісних чинників, що становлять систему цілеспрямованих педагогічних умов, що впливають на формування і самовдосконалення учасників освітнього процесу); *подальшого розвитку* набули зміст, форми і методи виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується широким оглядом науково-педагогічних праць вітчизняних і зарубіжних дослідників з теми дисертації. Достовірність результатів дослідження забезпечується теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням методів, адекватних меті й завданням дослідження, репрезентативністю вибірки у педагогічному експерименті, кількісним та якісним аналізом емпіричних результатів, застосуванням методів математичної статистики. У перебігу дослідження здобувачем було розв'язано всі поставлені завдання. Вірогідність результатів дослідження, їх наукова новизна, теоретичне та практичне значення досить переконливо аргументовані й не викликають сумнівів.

Повнота викладення основних наукових результатів в опублікованих працях

Вивчення дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць Кушнір Антоніни Олександровни надає можливість зробити висновок, що публікації автора досить повно відображають основний зміст і положення дисертації, наукову новизну виконаного дослідження, рівень апробації наукових результатів. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження відображені у 13 (11 одноосібних) публікаціях, із яких 6 відображають основні наукові результати дисертації, 5 – апробаційного характеру, 2 – додатково висвітлюють наукові результати.

Значущість результатів дослідження для науки та практики, рекомендації щодо їх використання

У дослідження Кушнір Антоніни Олександровни отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі теорії і методики виховання, що в сукупності розв'язують актуальне наукове завдання щодо з'ясування педагогічних умов, за яких виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету буде більш результативним.

Вагомими для педагогічної науки є отримані Кушнір Антоніною Олександровною результати в галузі теорії і методики виховання, зокрема: теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету (методично-організаційна підготовка викладачів університету до виховання краси вчинку студентів; мотивація студентів до активної участі у культурно-мистецькій, волонтерській і добroчинній діяльності університету; оптимізація морального та естетичного виховання студентів шляхом пропагування прикладів героїзму, подвижництва та високоморальної поведінки їхніх співвітчизників); *визначено* критерії (емоційно-ціннісний, когнітивний, учинково-поведінковий), показники та рівні (високий, середній, низький) вихованості краси вчинку студентів; *уточнено* сутність понять: «краса вчинку студентів» (одиничний поведінковий акт морально-естетичного самовизначення особистості студента, детермінований наявністю знань про сутність красивого у учинковій сфері людини; ціннісним ставленням до прикладів подвижництва, самопожертви в ім'я ідеалів добра, миру, краси, істини і справедливості; стійкою потребою та свідомою саморегуляцією поведінкових актів, що узгоджуються із розумінням поняття краси, а також рефлексією моральних станів та вчинків); «освітнє середовище університету» (сукупність ціннісних чинників, що становлять систему цілеспрямованих педагогічних умов, що впливають на формування і самовдосконалення учасників освітнього процесу).

Практичне значення дослідження полягає у розробці та впровадженні в

освітній процес університетів Програми виховання студента «Фахівець, громадянин, патріот», методичного посібника «Виховання естетики вчинку на прикладі уславлених людей Тульчинського краю»; діагностичного інструментарію для визначення рівнів вихованості краси вчинку студентів, що можуть бути використані в освітній діяльності закладів вищої освіти, у самоосвітньому та самовиховному процесі студентів; у змісті післядипломної підготовки та перепідготовки фахівців різного профілю.

Матеріали та висновки дослідження можуть бути використані для розширення змісту курсів «Теорія і методика виховання», «Організація виховної роботи у закладах вищої освіти» для педагогічних закладів вищої освіти; у розробленні програм з організаційно-методичного забезпечення позааудиторної діяльності у закладах вищої освіти, у підготовці методичних посібників для кураторів студентських груп.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів і висновків до них, висновків, списку використаних джерел (203 найменування, з них 6 – іноземною мовою), 11 додатків на 28 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 224 сторінки, із них 163 сторінки основного тексту. Робота містить 18 таблиць та 5 рисунків.

У першому розділі здійснено аналіз стану розробленості досліджуваної проблеми, розкрито сутність і структуру поняття «краса вчинку студентів», охарактеризовано особливості виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету. Другий розділ присвячено аналізу стану виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету; визначеню критеріїв, показників та характеристиці рівнів вихованості краси вчинку студентів; аналізу результатів констатувального етапу експерименту. Третій розділ презентує теоретично обґрунтовані та експериментально перевірені педагогічні умови виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету, хід та результати формувального етапу експерименту; аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи. У загальних висновках

сформульовано основні наукові результати щодо розв'язання завдань дослідження та перспективи подальших наукових розвідок.

Дисертаційна робота Кушнір Антоніни Олександровіни за своїм змістом та формою є завершеним дисертаційним дослідженням.

Дискусійні положення, побажання та зауваження щодо змісту дисертації:

1. Доречним, на наш погляд, було би проаналізувати зарубіжний досвід щодо виховання краси вчинку в освітньому середовищі університету. Це дало б змогу порівняти та використати позитивний зарубіжний досвід.

2. На думку опонента, авторові дисертації варто було б не тільки назвати чинники, які необхідно враховувати у процесі виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету, а й розкрити у тексті роботи яким чином враховувалась дія визначених чинників при організації морально-естетичного виховання студентів.

3. У підрозділі 2.2. наведено аналіз результатів констатувального етапу дослідження, що передбачало виявлення рівнів вихованості краси вчинку студентів. Проте на початку цього етапу експерименту слід було б чітко сформулювати його завдання.

4. Схвалюючи загалом запропоновані педагогічні умови виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету, вважаємо, що їх обґрунтування набуло би значно більшої аргументованості в разі застосування для цього, крім аналізу й узагальнення літератури, інших наукових методів, наприклад, факторного аналізу. Доречно також було виявити вагомість впливу кожної з педагогічних умов на процес виховання краси вчинку студентів в освітньому середовищі університету.

4. У підрозділі 3.2. дисертації представлені результати дослідно-експериментальної роботи з виховання краси вчинку студентів, вірогідність яких доведена за допомогою методів математичної статистики. Проте потребує посилення аналітична частина результатів формувального етапу експерименту.

5. У дисертації не знайшло відображення питання щодо проведення диференційованої роботи із студентами, які виявили різні рівні вихованості краси вчинку.

5. Робота не позбавлена стилістичних та орфографічних помилок.

Висловлені побажання і зауваження не знижують наукової цінності дисертації, не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження і є приводом для наукової дискусії.

Загальний висновок

Враховуючи актуальність розробленої проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, їх теоретичну і практичну значущість та відповідність дисертації встановленим вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», автор дослідження Кушнір Антоніна Олександровна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Н. В. Вишнівська

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри початкової освіти
Педагогічного інституту Київського університету
імені Бориса Грінченка

